

Piet Rietveld

15 december 1952 – 1 november 2013

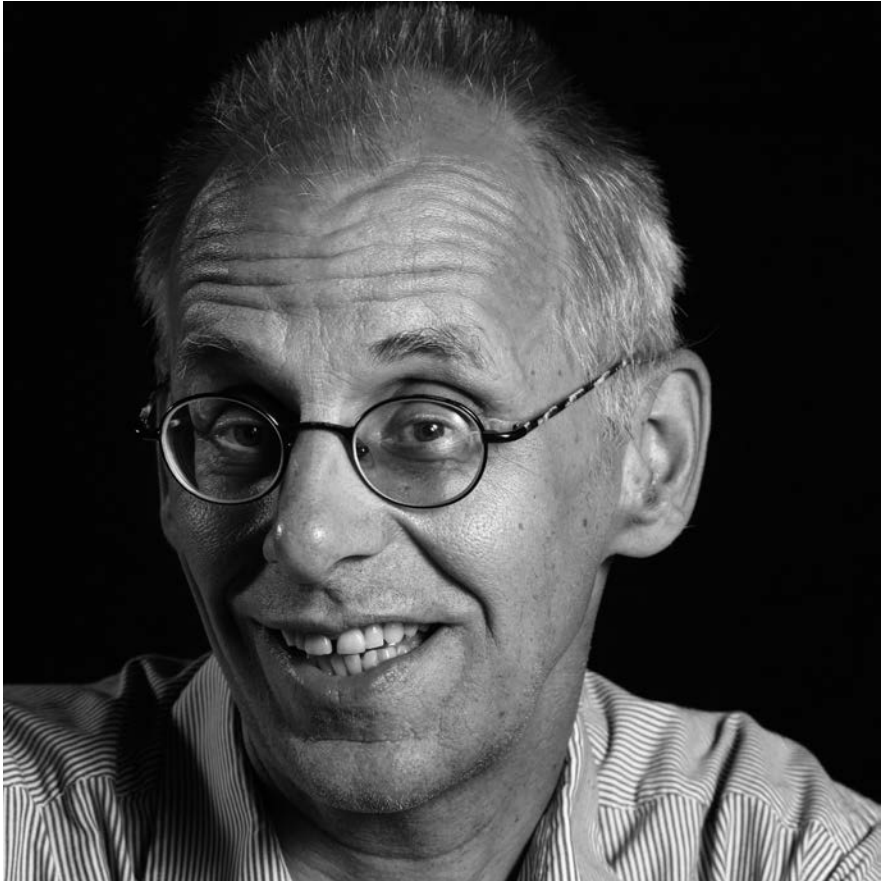

Foto: Henk Thomas

Proloog

Ons medelid Piet Rietveld ontviel ons op 1 november 2013, op de jonge leeftijd van zestig jaar. Hij werd geboren op 15 december 1952, in Berkel (Zuid-Holland). Tijdens het zomerreces van 2013 waren we nog samen in Bandung, Indonesië, en niets wees er toen op dat hij enige maanden later zou overlijden aan een ernstige ziekte die zijn lichaam in korte tijd zou slopen. Zijn heengaan was niet alleen een schok voor zijn gezin, maar ook voor de rijk geschakeerde wetenschappelijke gemeenschap – zowel nationaal als internationaal – waarvan hij met grote toewijding deel uitmaakte.

Het uitspreken van een *'in memoriam'* voor Piet Rietveld roept bij mij persoonlijk veel emoties op. Het is immers voor de hand liggend dat een leerling een herdenking uitspreekt voor zijn leermeester, maar het omgekeerde – een *'in memoriam'* van de leermeester voor de leerling – is strijdig met onze gevoelens. Ik zal derhalve in mijn levensbericht over Piet Rietveld niet zozeer mijn vertrekpunt nemen in de 'meester-gezel'-relatie, maar in de hartelijke collegiale samenwerking die vele decennia heeft geduurd, tot aan zijn overlijden.

Kroniek

Eerst een paar feiten uit het leven van Piet Rietveld. Hij was het prototype van een intellectueel, met een brede belangstelling en een goed gevoel voor humor. Hij liep niet met zijn ziel te koop, en daarom zal ik u vele persoonlijke details uit zijn leven besparen en mij uitsluitend beperken tot zijn wetenschappelijke loopbaan.

Na zijn lyceumperiode in Rotterdam, studeerde hij van 1970-1975 econometrie aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam, destijds de bakermat van de opkomende jonge studierichting van de econometrische wetenschap. Tijdens zijn studie viel hij al op door zijn schrandereheid en was hij gedurende een paar jaar reeds onderzoeksassistent. Hij had een sterk analytisch-kwantitatieve onderzoeksinteresse.

Na zijn studie stapte hij over naar de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam, om daar in 1980 te promoveren op een wiskundig-economische

dissertatie, getiteld *Multiple Objective Decision Methods and Regional Planning*. Deze dissertatie, die door Elsevier werd uitgegeven en veel geciteerd is, bouwde voort op de Tinbergiaanse traditie van de analyse van meervoudige beleidsdoelstellingen met behulp van kwantitatieve methoden en modellen.

Na een verblijf van enige jaren aan de VU, afgewisseld met een verblijf op het gerenommeerde onderzoeksinstituut IIASA (International Institute for Applied Systems Analysis) te Laxenburg bij Wenen, vertrok hij in 1983 voor enige jaren naar Indonesië, naar de Economische Faculteit van de Universitas Kristen Satya Wacana te Salatiga, om daar als onderzoeker en onderzoekcoördinator op te treden. Hij keerde terug naar Nederland in 1986, maar heeft de banden met Indonesië altijd vastgehouden. Hij heeft – dat moge geen verrassing zijn – ook diverse promovendi uit Indonesië begeleid.

In 1991 werd hij aan de VU benoemd tot hoogleraar in de vervoerseconomie, een leerstoel die hij tot zijn overlijden heeft bekleed. Dit vakgebied was hem op zijn lijf geschreven, want vervoerseconomie is een tak van de economische wetenschap die vervlechtingen heeft met vrijwel alle facetten van de economie, van micro- tot macro-, en van bedrijfs- tot algemene economie. Het gaf hem de gelegenheid zijn voorkeuren voor een kwantitatieve onderzoeksaanpak volledig uit te buiten.

In zijn onderzoek toonde hij zich een fantastische *team player*. Hij plaatste zichzelf nooit op de voorgrond, maar wist bij alle publicaties een eigen intellectuele inbreng te leveren, gebaseerd op een koppeling van inhoudelijke deskundigheid en kritische schranderheid. Zijn wetenschappelijke productie is fenomenaal: meer dan 700 publicaties, veelal in het Engels. Hij heeft artikelen gepubliceerd in alle toonaangevende tijdschriften op zijn vakgebied en op het bredere terrein van de ruimtelijke wetenschappen.

Internationaal werd hij zonder meer beschouwd als de meest bekende en getalenteerde Nederlandse vervoerseconoom. Geen wonder dat hij vaak te zien en te horen was op vele buitenlandse congressen. Hij wist de door hem vanaf 2002 geleide afdeling Ruimtelijke Economie aan de VU op te bouwen tot een wetenschapscentrum van wereld allure, met veel buitenlandse gasten. Een citatie-analyse van zijn werk illustreert zijn internationaal erkende positie.

Piet Rietveld voelde zich sterk verantwoordelijk voor de opleiding van jonge onderzoekers. Vele promovendi (63 in totaal) hebben het genoeg gehad onder zijn inspirerende leiding te promoveren. Zijn menselijke wijze van omgaan met en begeleiden van aio's was voor velen een waar geschenk en een voorbeeld voor ons allen.

Inhoud

Waaruit bestaat het baanbrekende onderzoek van Piet Rietveld? In alle gevallen is sprake van een ingebouwde kwantitatieve aanpak, maar zijn onderzoeksterrein was zeer veelzijdig. Bestudering van zijn lange publicatielijst leidt tot de conclusie dat hij niet alleen een wereldwijde reputatie had op het terrein van zijn eigen vakgebied, de vervoerseconomie, maar ook op dat van andere facetten van de economie, zoals woningmarkt, arbeidsmarkt, logistiek, beslissingsmodellen, assessment methoden, risico-analyse, landgebruik, milieu, klimaatverandering en migratie.

Het valt niet mee het veelzijdige oeuvre van zo'n toegewijde wetenschapper in een paar woorden samen te vatten. Maar een dwarsdoorsnede van zijn werk leidt tot de conclusie dat er drie voortdurend terugkerende thema's zijn te onderscheiden in zijn vele honderden publicaties:

- *ruimtelijke impact-analyse*: de raming van de gevolgen van veranderingen in ruimtelijk gedrag, in mobiliteit en in ruimtelijke planning (inclusief milieugevolgen). Voorbeelden: de aanleg van infrastructuur, dijkverhoging, of kwaliteitsverbetering in het openbaar vervoer.
- *sociaal-economische evaluatie voor ruimtelijke inrichting van een land of regio*: de analyse van de systeem-brede gevolgen van ruimtelijke interventies (variërend van lokaal tot transnationaal). Voorbeelden: multi-criteria analyse, maatschappelijke kosten-baten analyse en stakeholder-analyse van ruimtelijke plannen.
- *institutionele en kwaliteitsaspecten van vervoer en ruimtegebruik*: het onderzoek naar de gevolgen van multi-actor keuzen, de studie van vervoerskwaliteit naast optimalisering van de omvang, de analyse van transportmarkten (inclusief externe effecten van milieu en veiligheid etc.). Voorbeelden: congestie prijzing, informatieverschaffing en betrouwbaarheidsanalyse.

Piet Rietveld beperkte zich niet alleen tot traditionele transportmarkten, zoals openbaar vervoer, privévervoer, cargo- of luchtvervoer, maar richtte zich soms ook op ongebruikelijke markten, zoals vervoer per fiets (zijn favoriete vervoersmiddel). Hij was niet alleen een veelzijdig, maar ook een origineel onderzoeker. Een van de laatste publicaties van zijn hand, thans in druk, handelt over het 'vliegend tapijt', en biedt een zeer oorspronkelijke bijdrage over de gevolgen van de derde dimensie (de verticale ruimte) voor

vervoer en stadsvorming, waarbij hij zich de vraag stelt hoe de grote stad er uit zou zien zonder liften!

Erkenning

Piet Rietveld heeft vele blijken van erkenning ontvangen, zowel nationaal als internationaal. Zo was hij Fellow van het Tinbergen Instituut, in 1999 de ontvanger van de Hendrik Muller Prijs van de Sociaal-Wetenschappelijke Raad (SWR), lid van de SWR, universiteitshoogleraar aan de Vrije Universiteit in Brussel (2007-2008), Fellow van de Regional Science Association International (2009), voorzitter van NECTAR (2003-2007), en ontvanger van de prestigieuze EIB-ERSA prijs op het terrein van de ruimtelijke wetenschappen (2011). In 2011 werd hij benoemd als lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

De menselijke maat, zijn grote integriteit, alsmede zijn inhoudelijke kennis en analytische scherpte springen voortdurend in het oog als karakteristieken van deze eminente wetenschapper. Zijn voortijdig heengaan laat een grote leegte achter op zijn vakgebied en op dat van de ruimtelijke wetenschappen.